

Sygn. akt V KS 36/19

POSTANOWIENIE

Dnia 26 września 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Michał Laskowski

w sprawie

1. G.O.

2. R.W.

oskarżonych o czyn z art. 56 § 1 k.k.s. i z art. 62 § 2 k.k.s. oraz z art. 61 § 1 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s. w zw. z art. 7 § 1 k.k.s. i w zw. z art. 9 § 3 k.k.s.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 26 września 2019 r.

skargi obrońcy oskarżonych

na wyrok Sądu Okręgowego w L.

z dnia 14 maja 2019 r. w sprawie o sygn. akt IV Ka (...),

uchylający wyrok Sądu Rejonowego w L.

z dnia 17 grudnia 2018 r. w sprawie sygn. akt II K (...)

i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania

p o s t a n o w i ł :

1. oddalić skargę,

2. kosztami sądowymi postępowania w przedmiocie skargi obciążyć oskarżonych po połowie.

UZASADNIENIE

R.W. i G.O. stanęli pod zarzutem posługiwania się nierzetelnymi - dokumentującymi w rzeczywistości niedokonane transakcje zakupu złomu - fakturami VAT w celu nieuprawnionego zmniejszenia wysokości zobowiązań podatkowych „K.” sp. z o. o (wcześniej działającej pod firmą „S.”), tj. popełnienia

przestępstw z art. 56 § 1 k.k.s. i z art. 62 § 2 k.k.s. oraz z art. 61 § 1 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s. w zw. z art. 7 § 1 k.k.s. i w zw. z art. 9 § 3 k.k.s.

Wyrokiem z dnia 17 grudnia 2018 r. Sąd Rejonowy w L. w sprawie o sygn. akt II K (...) uniewinnił oskarżonych od stawianych im zarzutów, zaliczając koszty postępowania w sprawie na rachunek Skarbu Państwa.

Od powyższego wyroku apelację wywiódł Prokurator Rejonowy, zarzucając błąd w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę wyroku, który miał wpływ na jego treść, a polegał na niezasadnym założeniu, że okoliczności sprawy nie pozwalają na przyjęcie, by R.W. i G.O. popełnili zarzucane im przestępstwo skarbowe, podczas gdy właściwa, zgodna z art. 7 k.p.k. ocena całości materiału dowodowego winna prowadzić do wniosków przeciwnych. Wniósł przy tym o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w L. do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy w L. po rozpatrzeniu wniesionej apelacji, wyrokiem z dnia 14 maja 2019 r. w sprawie o sygn. akt IV Ka (...), uchylił zaskarżony wyrok i sprawę oskarżonych przekazał Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Obrońca, reprezentujący w sprawie oboje oskarżonych, dnia 4 lipca 2019 r. wniósł skargę od wyroku Sądu Okręgowego w L., zarzucając orzeczeniu:

1. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 437 § 2 k.p.k., poprzez zaniechanie wskazania oraz wyjaśnienia w uzasadnieniu wyroku przesłanki przyjętej przez Sąd za podstawę uchylenia wyroku Sądu Rejonowego w L. z dnia 17 grudnia 2018 r., wydanego w sprawie o sygn. akt II K (...), i przekazania temu Sądowi sprawy do ponownego rozpoznania,
2. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 437 § 2 k.p.k., poprzez uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w L. z dnia 17 grudnia 2018 r. i przekazanie temu Sądowi sprawy do ponownego rozpoznania w sytuacji, w której nie wystąpiła żadna z przewidzianych wskazanym przepisem przesłanek do wydania tego rodzaju rozstrzygnięcia.

Jednocześnie wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz przekazanie sprawy Sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zgodnie z treścią art. 437 § 2 k.p.k. Sąd odwoławczy może uchylić orzeczenie i przekazać je Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania tylko w jednym z trzech przypadków: zaistnienia bezwzględnych przyczyn odwoławczych, konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości oraz wówczas, gdy wydanie wyroku reformatoryjnego naruszyłoby reguły *ne peius*, wskazane w art. 454 § 1 i 3 k.p.k.

Skarga na wyrok Sądu Okręgowego w L., zgodnie z wymogami art. 539a § 3 k.p.k., zawiera zarzuty naruszenia art. 437 § 2 k.p.k. Obrońca oskarżonych zarzucił wyrokowi najpierw niewskazanie konkretnej podstawy rozstrzygnięcia, a następnie podniósł brak ziszczenia się którejkolwiek ze wskazanych w art. 437 § 2 k.p.k. przesłanek, uzasadniających uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w L. i przekazanie mu sprawy do ponownego rozpoznania.

Należy przyznać rację skarżącemu, że sąd odwoławczy, uchylając orzeczenie sądu I instancji i przekazując je do ponownego rozpoznania, powinien wskazać precyzyjnie podstawę takiego rozstrzygnięcia. W niniejszej sprawie Sąd odwoławczy nie zrobił tego wprost – poprzez wymienienie jednej z 3 możliwych przesłanek – ale z treści uzasadnienia wyroku jednoznacznie wynika – wbrew twierdzeniu skarżącego - że podstawą rozstrzygnięcia kasatoryjnego jest zastosowanie reguł *ne peius*. Świadczą o tym między innymi następujące sformułowania, użyte przez Sąd:

- „zabrane w sprawie dowody, w tym prawomocne wyroki sądów, pozwalały bowiem jednoznacznie twierdzić, że faktury wskazane w akcie oskarżenia były tak zwanymi pustymi fakturami, niepowiązanymi w żaden sposób z dostawami złomu, o których w swoich wyjaśnieniach wspominali oskarżeni” (uzasadnienie s.1),
- „oczywistą fikcją były twierdzenia oskarżonych o weryfikacji podmiotów, z którymi prowadzona przez nich firma miała współpracować (...)” (Uzasadnienie s. 2),
- „jest dla Sądu Okręgowego oczywiste, że skoro oskarżeni podejmowali wszelkie kluczowe decyzje dotyczące funkcjonowania Spółki „K.”, w tym decydowali o podmiotach z którymi Spółka współpracowała, to mieli świadomość nierzetelności faktur, którymi spółka się posługiwała i braku podstaw

do wskazania tych faktur jako podstawy deklaracji podatkowych” (Uzasadnienie s. 2-3).

Lektura uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie pozostawia wątpliwości, iż Sąd odwoławczy był przekonany o winie oskarżonych, a ponieważ nie mógł wydać wyroku skazującego, zmuszony był uchylić orzeczenie uniewinniające i przekazać sprawę Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Uzasadniając swoje stanowisko, Sąd Okręgowy wskazał na konkretne dowody, które skłoniły go do innej oceny zebranego w sprawie materiału niż dokonana przez Sąd I instancji. Tym samym spełniony został wymóg takiego sformułowania przez Sąd odwoławczy wyroku, aby jednoznacznie wynikało z niego, która z przesłanek określonych w art. 437 § 2 k.p.k. była podstawą uchylenia wyroku Sądu Rejonowego i przekazania temuż Sądowi sprawy do ponownego rozpoznania (por. wyr. SN z dnia 16.11.2017 r. sygn. akt II KS 3/17 i post. SN z dnia 11.04.2018 r. sygn. akt. IV KS 7/18).

Nie zasługuje na uwzględnienie pogląd skarżącego, jakoby istniały „uzasadnione wątpliwości co do rzeczywistej przyczyny podjęcia przez Sąd decyzji o przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania” oraz twierdzenie, iż „niektóre fragmenty uzasadnienia zawierają argumentację wskazującą na konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego od początku”. Sąd Okręgowy wspominał na temat powtórzenia postępowania dowodowego dopiero w wytycznych dla Sądu I instancji i to ze wskazaniem, by Sąd ten w możliwym zakresie stosował zasadę określoną w art. 442 § 2 k.p.k., umożliwiającą poprzestanie na ujawnieniu dowodów. Na tej podstawie w żadnej mierze nie można oprzeć przekonania, iż właściwą przyczyną rozstrzygnięcia kasatoryjnego była potrzeba przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości – jak tego wymaga art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k.

Na marginesie powyższych rozważań warto dodać, że zakres zastosowania podstaw kasatoryjnego orzekania został przez ustawodawcę *implicite* powiązany z kierunkiem środka odwoławczego. Reguły *ne peius* dotyczą tylko apelacji wniesionej na niekorzyść oskarżonego. Natomiast konieczność przeprowadzenia na nowo postępowania w całości w wypadku wyroku – z uwagi na jej charakter oraz reguły *ne peius* – ma z kolei zastosowanie przy apelacji wniesionej na korzyść

oskarżonego (por. Dariusz Świecki, Komentarz aktualizowany do art. 437 k.p.k., pkt 18.). Tym samym już sam kierunek środka odwoławczego – którym w niniejszej sprawie była apelacja prokuratora od wyroku uniewinniającego – stanowi istotą podpowiedź co do sposobu interpretacji orzeczenia Sądu Odwoławczego.

Odnosnie drugiego zarzutu skargi – a więc niezaisnienia podstaw do uchylenia orzeczenia Sądu I instancji i skierowania sprawy do ponownego rozpoznania – skarżący kwestionuje rzetelność oceny zebranego w sprawie materiału, na co wskazuje między innymi fakt nieprzeprowadzenia nowych dowodów przez Sąd odwoławczy. Sam jednak skarżący, cytując treść uchwały Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2018 r. sygn. I KZP 10/18, nie zwraca uwagi, że usunięcie stwierdzonych w postępowaniu przed Sądem I instancji uchybień nie musi polegać na uzupełnieniu materiału dowodowego, lecz może się ograniczać do dokonania prawidłowej oceny już przeprowadzonych dowodów, a co się z tym wiąże dokonania nowych ustaleń faktycznych. Istotnie, najczęściej stwierdzenie możliwości skazania wiąże się z koniecznością przeprowadzenia nowych dowodów na tę okoliczność, nie jest to jednak *conditio sine qua non*.

Sąd Odwoławczy sformułował uzasadnienie zaskarżonego wyroku dość oszczędnie, niemniej wyraźnie wymienił okoliczności i dowody, które legły u podstaw jego przekonania o winie oskarżonych – tj. prawomocne wyroki skazujące B.D., J.K. oraz G.J.L. za czyny polegające na wystawianiu nierzetelnych faktur VAT między innymi dla Spółki K. i zeznania świadka A.J.. Wyroki wobec kontrahentów Spółki reprezentowanej przez oskarżonych zapadły nim jeszcze Sąd Rejonowy rozstrzygnął o odpowiedzialności karnej R.W. i G.O., a dotycząc czynów popełnionych w okresie zasiadania oskarżonych w Zarządzie Spółki. Sąd Odwoławczy odniósł się też zbiorczo do zeznań świadków, którzy zajmowali się przyjmowaniem złomu i weryfikacją dostarczających go podmiotów, uznając, że nie uwiarygodniają one rzetelności tych dostaw. Na podstawie analizy zebranego przez Sąd Rejonowy materiału Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że faktury, którymi posługiwała się Spółka K., kierowana przez oskarżonych, były nierzetelne, a skala procederu i kompetencje oskarżonych przesądzają o wiedzy R.W. i D.O. na temat nielegalnych praktyk dokonywanych w ich Spółce. Przeświadczenie to ma swoje oparcie w materiale dowodowym, a jego ocena wypełnia standardy określone

w art. 7 k.p.k. Nie jest też zgodna z prawdą sugestia autora skargi, jakoby Sąd Odwoławczy niedostatecznie wnikliwie zbadał treść uzasadnienia wyroku Sądu *meriti* i niesłusznie zarzucił mu, że ten uznał faktury za rzetelne. Uważna lektura uzasadnień wyroków obydwu Sądów nasuwa wniosek, iż tak Sąd Rejonowy, jak później Okręgowy zgodnie stwierdziły nierzetelność faktur w zakresie wskazania dostawcy złomu. Różnie natomiast zinterpretowały ten fakt, odnosząc go do odpowiedzialności karnej oskarżonych.

Sąd Najwyższy podziela pogląd zasugerowany w odpowiedzi Prokuratora Rejonowego w L. na rozpatrywaną skargę, iż jej autor pod pozorem zarzutów z art. 437 § 2 k.p.k. w istocie usiłuje skłonić Sąd do oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego. Nie taki jest jednak przedmiot niniejszego postępowania, którego cel stanowi zbadanie zasadności wydania wyroku uchylającego i przekazanie sprawy R.W. oraz G.O. do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w L.. Zdaniem Sądu Najwyższego rozstrzygnięcie to było dopuszczalne, w związku ze ziszczeniem się przesłanki określonej w art. 454 § 1 k.p.k. i zostało należycie umotywowane - dlatego musi się ostać.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.

as